

تعاون و کشاورزی، سال دوم، شماره ۸، زمستان ۱۳۹۲

سنجش میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی استان ایلام

امیر احمدپور^{۱*}، ویدا مختاری^۲، علیرضا پورسعید^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۲/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۷/۲۳

چکیده

تحقیق پیمایشی حاضر با هدف بررسی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی استان ایلام انجام گرفت. ابزار تحقیق پرسش‌نامه‌ای بود که روایی آن توسط صاحب‌نظران و کارشناسان و پایایی آن نیز با انجام آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۳۰ پرسش‌نامه و محاسبه ضرایب آلفای کرونباخ برای بخش‌های مختلف (۰/۹۳ - ۰/۸۴ = r) تأیید شد. جامعه آماری این تحقیق شامل ۷۸۲ نفر از اعضا و مدیران تعاونی‌های تولید کشاورزی استان ایلام بود که براساس فرمول کوکران، ۲۵۴ نفر به عنوان نمونه به کمک روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تناسبی انتخاب شدند. نتیجه کلی تحقیق نشان داد اکثریت پاسخگویان (۷۷/۵ درصد) معتقدند که میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در استان ایلام در سطح مناسب و خوبی قرار دارد. بررسی میزان موفقیت تعاونی‌ها در کارکردهای مختلف نشان داد که تقریباً اکثر پاسخگویان (به ترتیب ۵۶/۶۹ و ۶۶/۹۳ درصد اعضا) موفقیت تعاونی‌ها را در تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی و نیز ارائه مشاوره‌های تخصصی در سطح زیاد و خیلی زیاد و ۷۴/۸۳ درصد نیز موفقیت تعاونی‌ها را در ارائه خدمات آموزشی نسبتاً زیاد ارزیابی کردند. حدود ۴۳ درصد اعضا نیز موفقیت تعاونی‌ها را در کارکردهای تنظیم بازار و ارائه خدمات اقتصادی در سطح متوسط برآورد کردند. علی‌رغم سطح مناسب و رضایت‌بخش موفقیت تعاونی‌ها، مشارکت بخش دولتی در ایجاد و تأمین امنیت اقتصادی شرکت‌ها، از قبیل اعطای تسهیلات و اعتبارات به اعضای تعاونی و خرید تضمینی و بیمه محصولات، می‌تواند زمینه موفقیت شرکت‌ها را افزایش دهد و به رشد و توسعه آن‌ها کمک شایانی کند.

واژه‌های کلیدی: میزان موفقیت، تعاونی‌های تولید کشاورزی، استان ایلام

۱. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری

E-mail: ahmadpour_amir@yahoo.com

* نویسنده مسئول

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری

۳. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات ایلام

مقدمه

تعاونی تولید کشاورزی نوعی نظام بهره‌برداری مبتنی بر تعاون است که در آن بهره‌برداران با کشت یکپارچه و با حفظ مالکیت فردی به تولید و زراعت جمعی می‌پردازند (ازکیا، ۱۳۸۲). این نظام در اوایل دهه ۱۳۵۰ شمسی، بعد از اصلاحات ارضی در ایران، با هدف افزایش تولید، یکپارچه سازی اراضی کشاورزی، انجام خدمات زیربنایی و استفاده بهینه از نهاده‌های در دسترس و در مجموع، ایجاد تحرک و پویایی در بخش کشاورزی شکل گرفت (سعیدی، ۱۳۸۸). بر اساس تجارب کشورهای توسعه‌یافته، گسترش نظام‌های بهره‌برداری در قالب تعاونی‌های تولید یکی از راهکارهای بسیار مطلوب و مناسب در نیل به امنیت غذایی محسوب می‌شود (عبداللهی، ۱۳۷۷) و تشکیل این تعاونی‌ها می‌تواند تحول کیفی و افزایش کمی شاخص‌هایی همچون بهره‌وری عوامل تولید، افزایش درآمد و تولید و در نتیجه، کاهش ضریب وابستگی واردات مواد غذایی را به دنبال داشته باشد (Hendrikse, 2005).

تعاونی‌های تولید کشاورزی با حذف واسطه‌ها، خرید به قیمت عمده فروشی و تهیه کالاهای مرغوب و عرضه آن‌ها با کمترین قیمت بدون تقلب به کشاورزان می‌توانند علاوه بر افزایش کمی و کیفی محصول، در بهره‌برداری کشاورزی مؤثر واقع شوند. از آنجا که در کشور ما بسیاری از راهبردها و سیاست‌های توسعه بخش کشاورزی از طریق این تعاونی‌ها اعمال می‌شود، می‌توان گفت که تعاونی‌های تولید کشاورزی از مؤثرترین شبکه‌های موجود در سطح روستاها به شمار می‌آیند که به طور مستقیم به کشاورزان و توده‌های روستایی خدمت می‌نمایند و در تحقق برنامه‌های کلان کشور نقش مهمی ایفا می‌کنند و باعث رشد و بالندگی قطب تولیدی بخش کشاورزی و شکوفا شدن استعدادهای بالقوه این بخش در کشور می‌شوند (قدیری مقدم و نعمتی، ۱۳۹۰).

پویش (۱۳۸۴) معتقد است که تعاونی‌ها برای اجرای برنامه‌های توسعه در کشورهای در حال توسعه مناسب هستند، زیرا با گردآوری پس‌اندازهای اندک مردم، حمایت‌های مالی دولت، سرمایه‌گذاری، تولید و آموزش اعضا به ارتقای بهره‌وری نیروی انسانی کمک می‌کنند و موجبات

افزایش تولید، اشتغال و رشد اقتصادی جامعه را فراهم می آورند و از سویی، رویکردهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی خاص تعاونی ها، که الهام گرفته از اصول و ارزش های تعاون است، سبب توسعه سیاسی و فرهنگی و اجتماعی و نیز رفع تبعیض و بی عدالتی ها در جوامع روستایی می شود.

از اهداف مهم تأسیس شرکت های تعاونی تولید می توان به استفاده بهینه از ماشین ها و مکانیزاسیون، تسطیح اراضی مزروعی و یکپارچه سازی تولید، به کارگیری مؤثر فناوری نوین و حداکثر بهره برداری از منابع آب و خاک کشور از طریق احداث شبکه های نوین آبیاری اشاره کرد (صدیقی و درویش نیا، ۱۳۸۱). گفتنی است به منظور تأمین اهداف ذکر شده، تعاونی های تولید در سراسر روستاهای کشور مشغول فعالیت هستند و علی رغم چالش ها و محدودیت های منابع مالی و فیزیکی، موفقیت های قابل توجهی نیز داشته اند.

صاحب نظران و جامعه شناسان معتقدند در شرایط کنونی که "شعار دولت کوچک تر برای آینده بهتر" به طور جدی مطرح است باید به دو دلیل به تقویت بخش تعاون و تعاونی ها توجه بیشتری نمود: اول اینکه در نظام تعاونی نظارت قوی مردمی اعمال می شود و هرم قدرت در آن از پایین به بالاست و در نتیجه، مسئولیت و هزینه های نظارتی دولت کمتر است و نظارت مفهومی دقیق تر و گسترده تر می یابد؛ دوم اینکه برای بخش خصوصی رقیبی جدید یافت می شود که می تواند به نوبه خود در افزایش کیفیت تولید و کارایی بیشتر این بخش نقش مهمی داشته باشد (کوهی، ۱۳۸۵). بر اساس افق چشم انداز توسعه ۱۴۰۴ و با توجه به لزوم کسب جایگاه نخست علمی، اقتصادی و فناوری در میان کشورهای منطقه از سوی ایران و از آنجا که تعاونی ها از الگوهای موفق اقتصادی- اجتماعی مطرح در جهان به شمار می روند که توانایی قرار گرفتن در خدمت توسعه پایدار روستایی و برقراری عدالت را دارند و این مهم با سرمایه های انسانی و اجتماعی ممکن می شود، لازم است زمینه ارتقای سرمایه های انسانی و اجتماعی در تعاونی های تولید کشاورزی در بین نیروهای مولد جوامع روستایی، در قالب یکی از بسترهای مهم توسعه و اشتغال پایدار روستایی فراهم شود (کرمی و آگهی، ۱۳۸۹).

با توجه به جایگاه و اهمیت تعاونی‌های تولیدی، هدف اصلی این تحقیق بررسی و سنجش میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در استان ایلام است. نتایج این تحقیق می‌تواند از یک سو مدیران شرکت‌های تازه‌تأسیس را جهت شروع موفقیت‌آمیز کار خود یاری کند و از سوی دیگر، راهگشای مدیران تعاونی‌های باسابقه در جهت پاسخگویی به تعهدات و الزامات جدید و منطبق با مقتضیات زمان باشد و در نهایت، مدیران و برنامه‌ریزان این بخش را قادر سازد به تدوین راهبردهای جدید در جهت تقویت و حمایت از تعاونی‌ها بپردازند. در این راستا بررسی ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای اعضا، رتبه بندی گویه‌های مربوط به هر شاخص و همچنین بررسی میزان موفقیت تعاونی‌ها از ابعاد مختلف اهداف اختصاصی تحقیق به شمار می‌آیند.

پیشینه تحقیق

صدیقی و درویش نیا (۱۳۸۱) در تحقیق خود با عنوان «بررسی میزان موفقیت تعاونی تولید کشاورزی استان مازندران» نشان دادند که اکثریت اعضای این تعاونی میزان موفقیت تعاونی را متوسط به بالا می‌دانند. همچنین این تعاونی‌ها تأثیر مهمی در افزایش عملکرد زراعی در واحد سطح، صرفه‌جویی در هزینه‌های کارگری، بهبود وضعیت اقتصادی اعضا، تمایل به خرید سهام و سرمایه‌گذاری بیشتر، تهیه و توزیع بهینه نهاده‌های کشاورزی، دسترسی بیشتر به ماشین‌های کشاورزی، مبارزه بهینه با آفات زراعی، احداث انبارها و بازاریابی محصولات، دسترسی بیشتر اعضا به توصیه‌های فنی و تشویق سایرین برای عضویت در تعاونی‌ها دارند.

باصری و همکاران (۱۳۸۹) نیز در تحقیق خود درباره‌ی تعاونی‌های تولید کشاورزی ایران نشان دادند که این تعاونی‌ها از طریق تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی تولید (بذر، کود، سم و ...) موجب افزایش درآمد اعضا شده‌اند. این افزایش درآمد عمدتاً ناشی از کاهش هزینه‌های تولید بوده است. همچنین این مطالعه نشان داد که نقش تعاونی‌ها در افزایش عملکرد زراعی (تولید در واحد سطح) ضعیف بوده و میانگین اراضی اعضای تعاونی‌ها بیشتر از افراد غیرعضو بوده است. تعاونی‌ها در تأمین نهاده‌های تولید و آب نیز نقش مؤثر داشته‌اند.

سعدی (۱۳۸۸) نیز درباره آثار تعاونی‌ها در استان همدان نشان داد که این تعاونی‌ها در تأمین کارکردهای خدماتی (تأمین علف کش، بذر، سم، کود و ماشین آلات کشاورزی) موفقیت متوسط به بالا؛ در تأمین کارکردهای زراعی (کشت یکپارچه، تسطیح اراضی، توسعه سطح زیرکشت، توسعه انهار و روش‌های نوین آبیاری، توسعه کشت مکانیزاسیون و افزایش میزان تولید) و کارکردهای توسعه‌ای و زیربنایی (بسته‌بندی محصولات، تأمین انبار و سردخانه، بازاریابی و فروش محصولات، افزایش سرمایه‌گذاری، دسترسی به تسهیلات بانکی و بهبود استفاده از آب) موفقیت کم؛ در تأمین کارکردهای آموزشی ترویجی (اصلاح الگوی کشت، مبارزه بیولوژیک با آفات، آموزش توسعه پایدار، دسترسی به مروجان کشاورزی، آموزش اصول صحیح زراعت، آموزش مدیریت مزرعه و ایجاد مزارع نمایشی) موفقیت متوسطی دارند.

عبدالرحمان و اسمیت (Abdelrahman and Smith, 1996) در تحقیقی، که به منظور بررسی عملکرد تعاونیهای روستایی در سودان انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که این شرکتها در تأمین نهاده‌ها و افزایش پس‌انداز و درآمد اعضا موفق بوده‌اند.

روحانی (۱۳۸۱) نشان داد بر اثر به‌کارگیری ماشین‌بذرکار و توسعه مکانیزاسیون در تعاونی‌ها، به‌ویژه تسطیح اراضی و گسترش کشت ردیفی، و با ارائه خدمات آموزشی-ترویجی مستمر از سوی کارشناسان شرکت‌های تعاونی استان همدان، بهره‌وری عوامل تولید در واحدهای بهره‌برداری افزایش یافته است.

عباسی و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیق خود در استان اردبیل نشان دادند که تعاونی‌ها بر میزان اعتماد و مشارکت اجتماعی، میزان دانش فنی، سهولت بازاریابی، میزان دسترسی به اعتبارات بانکی، میزان هم‌فکری، میزان هم‌گامی، میزان مسئولیت‌پذیری و ارزیابی اعضا از نوسان‌های بازار تأثیر دارند.

قدیری مقدم و امینی (۱۳۹۰) در تحقیقی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در حذف واسطه‌های توزیع و قیمت‌گذاری محصولات کشاورزی را در سطح متوسط ارزیابی کردند. یوکوگاوا (Yokogawa, 1992) در بررسی تعاونی‌های تولید کشاورزی در ژاپن نشان داد

این تعاونی‌ها نقش‌های مهمی در افزایش میزان تولید، حاصل‌خیزی خاک، ارائه آموزش فنون کشاورزی و مدیریت مزرعه، تهیه نهاده‌های کشاورزی یا کالاهای مصرفی، بازاریابی محصولات کشاورزی، پذیرش و جمع‌آوری پس‌اندازها و سپرده‌ها و انجام خدمات مالی برای اعضا ایفا می‌کنند.

بیبی و شاو (Bibby and Shaw, 2005) نشان دادند تشکیل تعاونی‌های تولید در مناطق روستایی انگلستان شاخص‌های فقر را به دلیل یکپارچه‌سازی اراضی، افزایش بازده آبیاری، فراهم شدن زمینه لازم برای اجرای خدمات زیربنایی و مهندسی کاهش می‌دهد و در نهایت، افراد روستایی از نظر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و روان‌شناختی توانمند می‌شوند و می‌توانند کیفیت زندگی خویش را بهبود بخشند.

براساس مطالعه نیلسون (Nillson, 2001)، تعاونی‌های تولید کشاورزی در ارتقای سطح آگاهی، دانش، نگرش و معلومات اعضا مؤثر بوده‌اند اما تأثیر آن‌ها در یکپارچه‌سازی زمین‌های خرد و تغییر نظام بهره‌برداری از نظام خرد مالکی به نظام اشتراکی ناچیز بوده است. آگراول و همکاران (Agrawal et al., 2002) عملکرد تعاونی‌های هند را مورد ارزیابی قرار دادند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که تعاونی‌ها نقش مهمی در بازاریابی محصولات و فراهم نمودن زمینه مشارکت و همکاری اعضا در امور تعاونی دارند.

روش تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر گردآوری داده‌ها، از نوع تحقیقات توصیفی و غیرتجربی و از نظر روش، کمی و به صورت توصیفی-تحلیلی (غیر آزمایشی) و پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل ۷۸۲ نفر از اعضای تعاونی‌های تولید کشاورزی استان ایلام در سال ۱۳۹۱ است ($N=782$) که از این میان، تعداد ۲۵۴ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای تناسبی به‌عنوان نمونه آماری (با احتساب شهرستان‌ها به‌عنوان طبقات نمونه‌گیری)، با استفاده از فرمول کوکران، انتخاب شدند ($n=254$).

جدول ۱. تعداد نمونه آماری از هر یک از شهرستان ها

نام شهرستان	تعداد کل اعضا	تعداد نمونه
ایلام	۷	۲
دره شهر	۳۷۳	۱۲۱
دهلران	۳۶۷	۱۱۹
شیروان و چرداول	۳۵	۱۱
مجموع	۷۸۲	۲۵۴

مأخذ: یافته‌های تحقیق

جهت گردآوری داده‌ها و اطلاعات موردنظر، پرسش‌نامه‌ای براساس اهداف و کارکردهای مندرج در اساس‌نامه تعاونی‌های تولید کشاورزی تهیه شد. برای بررسی میزان موفقیت این تعاونی‌ها، کارکردهای تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی (۲۸ گویه)، تنظیم بازار (۲ گویه)، ارائه مشاوره‌های تخصصی (۲ گویه)، ارائه خدمات اقتصادی (۵ گویه) و ارائه خدمات آموزشی (۷ گویه) در قالب طیف لیکرت پنج‌قسمتی (۱=خیلی کم، ۲=کم، ۳=متوسط، ۴=زیاد، ۵=خیلی زیاد) مطرح گردیدند. جهت تعیین روایی پرسش‌نامه، چندین نسخه از آن در اختیار گروهی از متخصصان شامل استادان گروه کشاورزی و همچنین تعدادی از کارشناسان مدیریت تعاون استان، قرار داده شد و اصلاحات لازم بر حسب پیشنهادهای آن‌ها صورت گرفت. جهت تعیین پایان، تعداد ۳۰ پرسش‌نامه خارج از جامعه آماری (استان کرمانشاه) توزیع گردید. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌های مذکور، داده‌ها وارد رایانه شد و اعتبار بخش‌های مختلف پرسش‌نامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ بین ۰/۸۴ تا ۰/۹۳ به دست آمد. در این تحقیق به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار آماری مختص علوم اجتماعی (SPSS V. 19.5) استفاده شد. برای دستیابی به اطلاعات از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، کمینه، بیشینه، میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات) استفاده گردید.

نتایج و بحث

ویژگی‌های شخصی و حرفه‌ای پاسخگویان

یافته‌ها نشان داد میانگین سن پاسخگویان ۳۹ سال با انحراف معیار ۹ سال است که اکثریت آن‌ها (۱۷۲ یا ۶۷/۷۰ درصد) در گروه سنی ۳۰-۵۰ سال قرار دارند. تقریباً ۲۵ درصد پاسخگویان را زنان (۶۵ نفر) و ۷۵ درصد آنان را مردان (۱۸۵ نفر) تشکیل می‌دهند. بررسی سطح تحصیلات پاسخگویان نشان داد که تقریباً نیمی از آنان دارای (۱۲۱ یا ۴۷/۶۰ درصد) تحصیلات زیردیپلم هستند، در حالی که سطوح تحصیلی دیپلم (۸۸ یا ۳۴/۶۰ درصد)، کاردانی (۱۵ یا ۵/۹۰ درصد)، کارشناسی (۱۱ یا ۴/۳۰)، کارشناسی ارشد (۵ یا ۲ درصد) و دکتری (۱ یا ۰/۴۰ درصد) در رتبه‌های بعدی قرار دارند. میانگین سابقه عضویت پاسخگویان ۶ سال با انحراف معیار ۳ سال است که اکثریت آن‌ها (۱۱۴ یا ۵۶/۷۰ درصد) در گروه کمتر از پنج سال قرار دارند. بررسی نحوه تأمین سرمایه تعاونی‌ها نشان می‌دهد که این سرمایه غالباً از طریق اعضا و وام بانکی (۱۶۴ یا ۶۴/۵۰ درصد) تأمین شده است.

آمار توصیفی شاخص‌های میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی

در این بخش با طرح گویه‌هایی در زمینه اهداف مندرج در اساس‌نامه تعاونی (تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی، تنظیم بازار، ارائه مشاوره تخصصی، ارائه خدمات اقتصادی، ارائه خدمات آموزشی) موفقیت در تعاونی‌های تولید کشاورزی بررسی شد. پاسخ‌های جمع‌آوری شده بر اساس میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات اولویت بندی شدند.

رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی

در زمینه کارکرد تعاونی‌ها در تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی، ۲۸ گویه در قالب طیف لیکرت مطرح گردید. نتایج به دست آمده از رتبه بندی گویه‌ها در جدول ۲ نشان داده شده است. این جدول نشان می‌دهد که بیشترین میزان موفقیت تعاونی‌ها در تهیه و توزیع بذرها اصلاح شده ($CV=19/32$)، ایجاد جاده‌های فرعی روستایی ($CV=20/64$) و حمل و نقل محصول ($CV=21/01$) و کمترین میزان موفقیت در ایجاد سردخانه ($CV=39/24$)، بسته بندی محصول ($CV=36/72$) و توسعه سطح زیرکشت ($CV=34/80$) می‌باشد.

جدول ۲. رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌ها در تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی (n=۲۵۴)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای *	گویه‌ها
۱	۱۹/۳۲	۰/۷۴	۳/۸۳	تهیه و توزیع بذره‌های اصلاح شده
۲	۲۰/۶۴	۰/۷۷	۳/۷۳	ایجاد جاده‌های فرعی روستایی
۳	۲۱/۰۱	۰/۷۹	۳/۷۶	حمل و نقل محصول
۴	۲۱/۵۴	۰/۸۱	۳/۷۶	مبارزه شیمیایی با آفات و بیماری‌های گیاهی و حیوانی
۵	۲۲/۸۱	۰/۸۶	۳/۷۷	تهیه و تأمین ماشین‌آلات کشاورزی برای استفاده جمعی
۶	۲۲/۹۳	۰/۸۶	۳/۷۵	عرضه علف کش‌ها
۷	۲۳/۰۹	۰/۸۵	۳/۶۸	تدوین الگوی کشت
۸	۲۳/۱۸	۰/۸۶	۳/۷۱	ایجاد جاده بین مزارع
۹	۲۳/۵۴	۰/۸۹	۳/۷۸	تأمین ادوات برداشت (کمباین، خرمکوب و ....)
۱۰	۲۴/۸۶	۰/۹۲	۳/۷۰	تهیه و توزیع کود
۱۱	۲۵/۰۶	۰/۹۱	۳/۶۳	تهیه و تأمین وسایل حمل و نقل برای استفاده جمعی
۱۲	۲۵/۸۴	۰/۹۲	۳/۵۶	افزایش منابع آب
۱۳	۲۵/۸۶	۰/۹۰	۳/۴۸	ساخت پوشش نهرها
۱۴	۲۵/۹۴	۰/۹۶	۳/۷۰	تسطیح اراضی
۱۵	۲۶/۲۴	۰/۹۵	۳/۶۲	مبارزه بیولوژیک با آفات و بیماری‌های گیاهی و حیوانی
۱۶	۲۶/۵۸	۰/۹۲	۳/۴۶	بهبود سیستم آبیاری
۱۷	۲۷/۳۴	۰/۹۹	۳/۲۶	تهیه و توزیع سموم دفع آفات
۱۸	۲۸/۱۵	۱/۰۵	۳/۳۷	یکپارچه سازی اراضی
۱۹	۲۸/۱۶	۰/۹۸	۳/۸۴	رعایت تناوب
۲۰	۲۸/۱۸	۰/۹۵	۳/۷۳	تهیه و توزیع سایر نهاده‌های کشاورزی
۲۱	۲۹/۲۳	۱/۰۰	۳/۴۲	تعیین مساحت و حدود قطعات مناسب برای کشاورزی
۲۲	۲۹/۵۱	۰/۹۸	۳/۲۳	یکپارچه سازی کشت اراضی
۲۳	۲۹/۵۸	۱/۰۰	۳/۸۳	انجام مطالعات خاک‌شناسی
۲۴	۳۰/۱۹	۰/۹۳	۳/۸۰	احداث محلی برای نگهداری ماشین‌آلات کشاورزی
۲۵	۳۱/۹۰	۱/۰۴	۳/۶۲	کشت گروهی
۲۶	۳۴/۸۰	۱/۱۸	۳/۳۹	توسعه سطح زیر کشت
۲۷	۳۶/۷۲	۱/۱۲	۳/۰۵	تبدیل، طبقه‌بندی و بسته‌بندی محصول
۲۸	۳۹/۲۴	۱/۱۵	۲/۹۳	ایجاد سردخانه جهت نگهداری محصول مأخذ: یافته‌های تحقیق

* : ۱=خیلی کم، ۲=کم، ۳=متوسط، ۴=زیاد، ۵=خیلی زیاد

رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در تنظیم بازار

این بُعد با استفاده از ۲ گویه سنجش شد. همان‌طور که نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، در بین گویه‌های عامل تنظیم بازار، متغیر برگزاری جلسات دوره‌ای با اتحادیه‌های تعاونی با ضریب تغییر ۲۱/۳۱ در اولویت اول و گویه مناسب بودن قیمت کالای تولیدی (۲۴/۵۶) در اولویت دوم قرار گرفته است.

جدول ۳. رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌ها در تنظیم بازار (n=۲۵۴)

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای*	گویه‌ها
۱	۲۱/۳۱	۰/۸۱	۳/۸۰	برگزاری جلسات دوره‌ای با اتحادیه‌های تعاونی
۲	۲۴/۵۶	۰/۸۴	۳/۴۲	مناسب بودن قیمت کالای تولیدی

مأخذ: یافته‌های تحقیق

*: ۱=خیلی کم، ۲=کم، ۳=متوسط، ۴=زیاد، ۵=خیلی زیاد

رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در ارائه مشاوره‌های تخصصی

بُعد ارائه مشاوره‌های تخصصی با ۲ گویه ارزیابی شد. همان‌طور که نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد، در بین گویه‌های ارائه مشاوره تخصصی، ارائه مشاوره به افراد متقاضی تأسیس واحدهای نوپا به منظور راه‌اندازی مجموعه جدید در اولویت اول و همکاری با دانشجویان در خصوص گذراندن پایان‌نامه‌های مرتبط با تعاونی (در صورت تأیید مدیرعامل) در اولویت دوم میزان موفقیت قرار گرفته است.

جدول ۴. رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌ها در ارائه مشاوره‌های تخصصی (n=۲۵۴)

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای*	گویه‌ها
۱	۲۷/۰۴	۹۶/۰	۳/۵۵	ارائه مشاوره به افراد متقاضی تأسیس واحدهای نوپا به منظور راه‌اندازی مجموعه جدید
۲	۲۹/۶۱	۱۴/۱	۳/۸۵	همکاری با دانشجویان در خصوص گذراندن پایان‌نامه‌های مرتبط با تعاونی (در صورت تأیید مدیرعامل)

مأخذ: یافته‌های تحقیق

*: ۱=خیلی کم، ۲=کم، ۳=متوسط، ۴=زیاد، ۵=خیلی زیاد

رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در ارائه خدمات اقتصادی

بعد ارائه خدمات اقتصادی با ۵ گویه مورد سنجش قرار گرفت. همان‌طور که نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد، اندیشیدن تمهیدات لازم برای بیمه محصولات به منظور مقابله با آسیب‌پذیری ناگهانی با ضریب تغییر ۲۲/۲۸ در اولویت اول و تأمین امنیت مشارکت اقتصادی اعضا با ضریب تغییر ۲۴/۳۱ در اولویت دوم میزان موفقیت قرار گرفته است.

جدول ۵. رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌ها در ارائه خدمات اقتصادی (n=۲۵۴)

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای*	گویه‌ها
۱	۲۲/۲۸	۰/۸۲	۳/۶۸	اندیشیدن تمهیدات لازم برای بیمه محصولات به منظور مقابله با آسیب‌پذیری ناگهانی
۲	۲۴/۳۱	۰/۸۹	۳/۶۶	تأمین امنیت مشارکت اقتصادی اعضا
۳	۲۶/۵۶	۰/۸۹	۳/۳۵	برگزاری مزایده‌های سالانه جهت فروش محصولات و نهاده‌های مازاد بر نیاز
۴	۲۶/۷۹	۰/۸۹	۳/۲۱	اعطای وام‌های قرض‌الحسنه به کارکنان و اعضای تعاونی
۵	۲۷/۰۳	۰/۹۳	۳/۴۴	فروش سهام به افرادی که مایل به شراکت در مجموعه باشند

مأخذ: یافته‌های تحقیق

*: ۱=خیلی کم، ۲=کم، ۳=متوسط، ۴=زیاد، ۵=خیلی زیاد

رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در ارائه خدمات آموزشی

به منظور بررسی بُعد ارائه خدمات آموزشی ۷ گویه مطرح شد. همان‌طور که نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد، آموزش اصول درست و منطقی پذیرش مخاطرات و معرفی مزایا و نتایج مثبت آن در تعاونی با ضریب تغییر ۲۳/۷۸ در اولویت اول، آموزش شیوه‌های مدیریت مشارکتی با ضریب تغییر ۲۴/۶۵ در اولویت دوم و آموزش سطوح تخصصی با ضریب تغییر ۲۵/۵۴ در اولویت سوم میزان موفقیت قرار دارند.

جدول ۶. رتبه‌بندی میزان موفقیت تعاونی‌ها در ارائه خدمات آموزشی (n=۲۵۴)

رتبه	درصد ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای*	گویه‌ها
۱	۲۳/۷۸	۰/۸۸	۳/۷۰	آموزش اصول درست و منطقی پذیرش مخاطرات و معرفی مزایا و نتایج مثبت آن در تعاونی
۲	۲۴/۶۵	۰/۹۰	۳/۶۵	آموزش شیوه‌های مدیریت مشارکتی
۳	۲۵/۵۴	۰/۹۳	۳/۶۴	آموزش سطوح تخصصی (زراعت، کشاورزی و ...)
۴	۲۵/۸۳	۰/۹۳	۳/۶۰	آموزش سطوح عمومی (تعاون، مدیریت و ...)
۵	۲۸/۱۲	۰/۹۰	۳/۲۰	آموزش ارتباطات درست و معرفی مزایا و نتایج مثبت آن به اعضا
۶	۲۹/۸۴	۰/۹۷	۳/۲۵	آموزش تکنیک‌های برنامه ریزی تولید با توجه به محدودیت منابع تولید کشاورزی
۷	۳۰/۷۴	۰/۹۹	۳/۲۲	آموزش و اطلاع‌رسانی در زمینه فناوری‌ها و نوآوری‌ها از طریق نشریه‌ها و پوسترهای آموزشی در تعاونی

مأخذ: یافته‌های تحقیق

*: ۱=خیلی کم، ۲=کم، ۳=متوسط، ۴=زیاد، ۵=خیلی زیاد

سنجش میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی

بررسی میزان موفقیت تعاونی‌ها در کارکردهای مختلف نشان داد که تقریباً اکثر پاسخگویان (به ترتیب ۵۶/۶۹ و ۶۶/۹۳ درصد اعضا) موفقیت تعاونی‌ها را در تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی و ارائه مشاوره‌های تخصصی در سطح زیاد و خیلی زیاد و ۷۴/۸۳ درصد نیز موفقیت تعاونی‌ها را در ارائه خدمات آموزشی نسبتاً زیاد ارزیابی کردند.

توزیع فراوانی نظر پاسخگویان در مورد میزان موفقیت تعاونی‌ها در ابعاد تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی، ارائه مشاوره‌های تخصصی، ارائه خدمات آموزشی، تنظیم بازار و ارائه خدمات اقتصادی نشان می‌دهد که بیشترین درصد فراوانی در سطوح متوسط و متوسط به بالا قرار دارد و می‌توان گفت موفقیت تعاونی‌ها در ابعاد مختلف در سطح نسبتاً خوبی قرار دارد (جدول ۷).

جدول ۷. توزیع فراوانی میزان موفقیت در تعاونی‌های تولید کشاورزی به تفکیک شاخص‌ها (n=۲۵۴)

میزان موفقیت تعاونی	ابعاد		تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی		تنظیم بازار		ارائه مشاوره‌های تخصصی		ارائه خدمات اقتصادی		ارائه خدمات آموزشی	
	فرد	درصد	فرد	درصد	فرد	درصد	فرد	درصد	فرد	درصد	فرد	درصد
خیلی کم	۹	۳/۵۴	۸	۳/۱۴	۱۳	۵/۱۱	۷	۲/۷۵	۱۱	۴/۳۳		
کم	۲۹	۱۱/۴۱	۱۶	۶/۲۹	۲۲	۸/۶۶	۲۰	۷/۸۷	۲۰	۷/۸۷		
متوسط	۷۰	۲۷/۵۵	۱۱۰	۴۳/۳۰	۴۹	۱۹/۲۹	۱۰۸	۴۲/۵۱	۹۶	۳۷/۷۹		
زیاد	۱۰۸	۴۲/۵۲	۱۰۳	۴۰/۵۵	۱۱۳	۴۴/۴۹	۸۵	۳۳/۴۶	۹۵	۳۷/۰۴		
خیلی زیاد	۳۶	۱۴/۱۷	۹	۳/۵۴	۵۷	۲۲/۴۴	۳۳	۱۲/۹۹	۳۲	۱۲/۵۹		
بدون پاسخ	۲	۰/۷۸	۸	۳/۱۴	-	-	۱	۰/۳۹	۱	۰/۳۹		
جمع	۲۵۴	۱۰۰	۲۵۴	۱۰۰	۲۵۴	۱۰۰	۲۵۴	۱۰۰	۲۵۴	۱۰۰		

مأخذ: یافته‌های تحقیق

به منظور توصیف کیفی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی از روش ISDM^۱ استفاده شد (صدیقی و احمدپور، ۱۳۸۴). همان‌گونه که قبلاً اشاره گردید، برای بررسی میزان موفقیت تعاونی‌ها از ۵ شاخص در یک مجموعه منظم از عبارات، که دارای ترتیب خاص و وزن‌های مساوی بودند، استفاده شد و مخاطبان میزان موافقت خود را با گویه‌ها در یک مقیاس ۵ قسمتی لیکرت (از خیلی کم تا خیلی زیاد در دامنه ۱ تا ۵) ابراز داشتند. سپس با جمع پاسخ‌های داده شده به کل گویه‌ها، امتیاز کلی موفقیت تعاونی‌ها به دست آمد. در روش ISDM تبدیل امتیازات کسب شده به ۴ سطح به شرح زیر برآورد شد:

A = ضعیف : $A < \text{Mean} - \text{sd}$ B = متوسط : $\text{Mean} - \text{sd} < B < \text{Mean}$ C = خوب : $\text{Mean} < C < \text{Mean} + \text{sd}$ D = عالی : $\text{Mean} + \text{sd} < D$

1. Interval of Standard Deviation from the Mean

بر اساس نتایج جدول ۸ می‌توان نتیجه گرفت که ۴۵/۹ درصد پاسخگویان میزان موفقیت کلی تعاونی‌ها را در سطح خوب و ۱۲ درصد در سطح عالی ارزیابی کردند.

جدول ۸. سطوح میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی

سطوح موفقیت	فراوانی	درصد معتبر	درصد تجمعی
ضعیف	۲۲	۱۰/۵	۱۰/۵
متوسط	۶۶	۳۱/۶	۴۲/۱
خوب	۹۶	۴۵/۹	۸۸/۰
عالی	۲۵	۱۲/۰	۱۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این تحقیق، میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی در استان ایلام در سطح متوسط به بالا (خوب) ارزیابی شد. صدیقی و درویشی نیا (۱۳۸۱) و قدیری مقدم و امینی (۱۳۹۰) نیز در تحقیقات خود نشان دادند که به طور کلی میزان موفقیت تعاونی‌های مورد بررسی در سطح متوسط به بالا و رضایت‌بخش بوده است.

بررسی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید کشاورزی به تفکیک ابعاد (بر اساس توزیع فراوانی) نشان داد که تعاونی‌ها در زمینه تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی موفقیت خوبی کسب کرده‌اند. یافته‌های باصری و همکاران (۱۳۸۹)، سعدی (۱۳۸۸) و صدیقی و درویش نیا (۱۳۸۱) و عبدالرحمان و اسمیت (۱۹۹۶) نیز این نتیجه را تأیید می‌کند. با توجه به اینکه تأمین و عرضه نهاده‌ها با کمک بخش دولتی صورت می‌گیرد و مراکز خدماتی و شرکت‌های حمایتی در نواحی دارای تعاونی، عرضه نهاده‌ها را بر عهده این شرکت‌ها گذاشته‌اند، می‌توان نسبتی از حصول این موفقیت تعاونی‌ها را مرتبط با پشتیبانی و حمایت دولت دانست؛ البته مواردی در این بعد وجود دارد که نیازمند رسیدگی و توجه بیشتری می‌باشد.

تعاونی‌ها در ابعاد ارائه خدمات آموزشی و ارائه مشاوره تخصصی نیز موفقیت خوبی کسب کرده‌اند. ارائه این خدمات در دو بخش درونی و بیرونی شرکت‌ها صورت می‌گیرد. در بخش بیرونی، افزایش تقاضا برای تأسیس واحدهای جدید و تمایل دانشجویان و پژوهشگران

برای دریافت مشاوره در زمینه مطالعات مرتبط با فعالیت‌های تعاونی منجر به ارائه خدمات بیشتر از سوی شرکت‌ها شده است. در این راستا سعدی (۱۳۸۸) موفقیت تعاونی‌ها را در تأمین کارکردهای آموزشی ترویجی (آموزش توسعه پایدار، آموزش اصول صحیح زراعت، آموزش مدیریت مزرعه و ایجاد مزارع نمایشی) در حد متوسط ارزیابی نموده است. نیلسون (۲۰۰۱) نیز به موفقیت تعاونی‌ها در بعد آموزشی اشاره کرده است.

در بررسی سایر ابعاد، نتایج نشان داد که موفقیت تعاونی‌ها در دو کارکرد تنظیم بازار و ارائه خدمات اقتصادی نیز در وضعیت متوسط و نسبتاً خوبی قرار دارد. قدیری مقدم و امینی (۱۳۹۰) و آگراول و همکارانش (۲۰۰۲) در تحقیقات خود به موفقیت تعاونی‌ها در بعد بازاریابی و باصری و همکاران (۱۳۸۹) نیز به موفقیت تعاونی‌ها در بعد اقتصادی اشاره نمودند.

بر اساس نتایج به دست آمده و در راستای افزایش و بهبود سطح موفقیت تعاونی‌ها - به ویژه در ابعاد تنظیم بازار و ارائه خدمات اقتصادی که به نظر می‌رسد به لحاظ بقا و دوام شرکت‌ها از اهمیت بیشتری برخوردارند - پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- علی‌رغم موفقیت تعاونی‌ها در بُعد تأمین نهاده‌ها و امور زیربنایی، توجه به کارکردهایی در این بعد همچون احداث سردخانه، صنایع تبدیلی و تکمیلی می‌تواند زمینه موفقیت اقتصادی تعاونی‌ها را میسر و مداوم نماید.

- با توجه به اهمیت عامل بازار و بازاریابی در روند فعالیت‌های تعاونی‌های تولیدی، که حقیقتاً به عنوان یکی از کارکردهای مهم و ملموس برای جلب نظر و توسعه فعالیت‌های اعضا می‌باشد، حمایت و پشتیبانی بخش دولتی در راستای خرید محصولات تولیدی شرکت‌ها یا اعلام قیمت تضمینی می‌تواند در این مسیر راهگشا باشد. ضمن اینکه مهیا نمودن بستر فروش و در نظر گرفتن مکان‌های مخصوص برای ارائه محصولات شرکت انگیزه فعالیت اعضا را برای کسب درآمد بیشتر افزایش خواهد داد و منجر به رونق کسب و کار و فعالیت اعضای شرکت‌ها خواهد شد.

- با توجه به اهمیت ارائه خدمات اقتصادی در پیشبرد اهداف شرکت‌ها، پیشنهاد می‌شود بخش دولتی با مشارکت در بحث تأمین امنیت اقتصادی از راه‌هایی مانند اعطای تسهیلات و اعتبارات به اعضای تعاونی و نیز بیمه محصولات، آن‌ها را در فرایند رشد و توسعه یاری نماید. این امر به ویژه برای تعاونی‌های نوپا و نوظهور حائز اهمیت می‌باشد.

- در نهایت، مسائلی چون شناسایی فنون صحیح و برنامه‌ریزی تولید و فروش محصولات، آموزش و اطلاع‌رسانی در زمینه فناوری‌ها و نوآوری‌ها به اعضا در جهت بهبود و افزایش سطح موفقیت از سوی مسئولان و مدیران شرکت‌های تعاونی مورد توجه قرار گیرند.

منابع

۱. ازکیا، م. (۱۳۸۲). تحلیل مبانی و نظریه های نظام بهره برداری و روند تحول آنها با تأکید بر جامعه روستایی. مجموعه مقالات اولین همایش نظام بهره برداری کشاورزی در ایران. وزارت جهاد کشاورزی، تهران.
۲. باصری، ب.، صادقی، ح. و خاکسار، غ. (۱۳۸۹). بررسی عملکرد تعاونی های تولید در کشاورزی ایران. فصلنامه پژوهش های اقتصادی، ۱۰(۳)، ۱-۲۴.
۳. پویش، ا. (۱۳۸۴). تعاونی ها: محور توسعه کشورهای جهان سوم. چکیده مقالات کنفرانس تعاون، اشتغال و توسعه. دانشگاه یزد، یزد.
۴. روحانی، س. (۱۳۸۱). محاسبه اندازه مطلوب مساحت مزرعه در شرکت های تعاونی تولید روستایی استان همدان. مجله دانش کشاورزی، ۱۲(۲)، ۹۷-۱۰۷.
۵. سعدی، ح. (۱۳۸۶). ارزیابی تعاونی های تولید کشاورزی در شهرستان کبودرآهنگ استان همدان. فصلنامه روستا و توسعه، ۱۰(۲)، ۱۴۰-۱۶۷.
۶. سعدی، ح. (۱۳۸۸). بررسی اثرات تعاونی های تولید کشاورزی در استان همدان. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۲- ۴۰(۴)، ۶۸-۵۷.
۷. صدیقی، ح. و احمدپور، ا. (۱۳۸۴). سنجش نگرش کشاورزان زعفرانکار نسبت به تولید و توسعه کشت زعفران. مجله علوم کشاورزی ایران، ۳۶(۳)، ۶۸۹-۶۹۹.

۸. صدیقی، ح. و درویشی نیا، ع. ا. (۱۳۸۱). بررسی میزان موفقیت شرکت های تعاونی تولید روستایی استان مازندران. *مجله علوم کشاورزی ایران*، ۳۳ (۲)، ۳۱۳-۳۲۳.
۹. عباسی، ر.، رسول زاده، ب. و عباسی، پ. (۱۳۸۸). عوامل مؤثر بر موفقیت و عدم موفقیت تعاونی های تولیدی استان اردبیل. *تعاون*، ۲۰ (۲۱۰-۲۱۱)، ۷۱-۹۰.
۱۰. عبدالمهی، م. (۱۳۷۷). *نظام های بهره برداری کشاورزی در ایران: توصیف و تبیین وضعیت گذشته و حال و دورنمای آنها در آینده*. تهران: وزارت جهاد کشاورزی.
۱۱. قدیری مقدم، ا. و نعمتی، ا. (۱۳۹۰). اولویت بندی تنگناهای پیش روی تعاونی های تولید کشاورزی شهرستان مشهد با تأکید بر نظام بازاریابی. *نشریه اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)*، ۲۵ (۱)، ۷۶-۸۴.
۱۲. کرمی، ش. و آگهی، ح. (۱۳۸۹). عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی ها: مطالعه موردی تعاونی های تولیدی محصولات خارج از فصل در استان کرمانشاه. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۱۳ (۲)، ۳۱-۶۰.
۱۳. کوهی، ک. (۱۳۸۵). بررسی آسیب شناسی توسعه تعاونی ها در سطح استان آذربایجان شرقی. بازپایی شده در ۱۳۹۲/۸/۱۰ از <http://www.taavon.ir/persian/attachments/thinktank-c3148.pdf>
14. Abdelrahman, A. H., & Smith, C. (1996). Cooperatives and agricultural development: a case study of groundnut farmers in western Sudan. *Community Development Journal*, 31(1), 13-19.
15. Agrawal, R., Raju, K. V., Reddy, P., Shrinivasan, R. & Sriram, M. S. (2002). Member-funds and cooperative performance. *Service Report*, 68;1-17
16. Bibby, A., & Shaw, L. (2005). *Making a difference: co-operative solutions to global poverty*. Manchester. Uk. Co-operative College. Retrieved 2013/11/09 from <http://www.andrewbibby.com/pdf/making%20a%20difference.pdf>.
17. Hendrikse, G. W. J. (2005). Boards in agricultural cooperatives: Competence, authority, and incentives. (No. ERS-2005-042-ORG). ERIM report series research in management Erasmus Research Institute of management Retrieved 2013/07/12 from <http://www.hdl.handle.net/1765/6883>.
18. Nillson, J. (2001). *Co-operative organizational models as reflections of the business environments studies*. Suva: The University of the South Pacific.
19. Yokogawa, H., (1992). Development and characteristics of Japanese Agricultural Cooperatives. Saga University. *Bulletin of Faculty Agriculture*, 72, 37-57.

Measuring Level of Success in Agricultural Production Cooperatives in Ilam Province

A. Ahmadpour^{1*}, *V. Mokhtari*², *A. Poursaeed*³

Received: 20/05/2013   Accepted: 16/10/2013

Abstract

The purpose of this survey research was to identify the level of success in Agricultural Production Cooperatives (APC) in Ilam Province. The research instrument was a questionnaire that its validity was established by a panel of experts and reliability was confirmed by filling out 30 questionnaires. Cronbach alpha analysis established a minimum alpha coefficient of 0.84 and a maximum of 0.93 as the reliability of the subsections of the questionnaire. The population for this study included all members and managers of APC in Ilam province (N=782). Cochran's formula was used in determining the sample size. Stratified sampling technique was chosen (n=254). The result of research indicated that the majority of respondents (77.5%) believed that the general level of success in agricultural production cooperatives was appropriate. In assessing the success of cooperatives in different functions findings showed that most respondents, had evaluated the success of cooperatives in preparing agricultural inputs and delivering advisory services functions at high and very high levels (respectively 56.69% and 66.93 % of members) and 74.83% have evaluated the success of cooperatives in delivering educational programs relatively high. Approximately (43%) of the members estimated the success of cooperatives in marketing regulation and financial services at moderate level. However, despite appropriate level of success, public sector participation in creating the economic security for cooperatives such as; providing facilities, credits, insurance for various crops as well as guaranteed purchase price could increase success level of cooperatives and help them grow and develop even more.

Keywords: Level of Success, Agricultural Production Cooperatives, Ilam Province

---

1. Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran

* Corresponding Author

E-mail: ahmadpour_amir@yahoo.com

2. Former Master Student, Department of Agricultural Extension and Education, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran

3. Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran